

často nezvyklých souvislostí. Takto „osvětlené“ jevy nás pak nutí přehodnocovat zažitá schémata. Z tohoto hlediska má monografie význam nejen metodologický, ale i materiálový a interpretační. 2. Koprda rozvíjí v souladu se svými předchozími výzkumy teorii meziliterárnosti a její kategoriální aparát na méně frekventovaném literárně-historickém úseku (18. století), který vymezuje především teoreticky: meziliterárnost chápe jako specifickou metodologii dějin literatury, jako formu historické existence písemnictví samotného, která respektuje jeho rozmanitost a která se vyjevuje jako kánon.

Práce je celkově především zásadním příspěvkem k poznání 18. století a také originálně rozvíjí teorii meziliterárnosti tím, že analyzuje podmíněnost literatury vnějšími okolnostmi. Koprda stejně jako Ďurišin vidí východisko z krizového stavu ve vytvoření teoretického aparátu, který by zobecnil interdisciplinární průnik „literárního“ s „neliterárním“ a který by vymezil pojmy jako podstata (forma), proces, vývoj, světová literatura apod. Obraz meziliterárnosti se tak stává modelem vzájemných hierarchizovaných vztahů, které zahrnují prolínání integračních a diferenciačních tendencí všech meziliterárních kategorií od textových po nadtextové jako např. meziliterární společenství a meziliterární centristy. Světová literatura jako ustálená kategorie se spíše proměňuje v pohyblivý fenomén světovosti, který znamená otevřenou formu receptivity, formu šíření externěkontaktních činitelů podmiňujících interkulturní povahu „meziliterární sítě“.

Miloš Zelenka

Slované v neslovanských zemích

Славяне в неславянских странах. Сборник научных статей. Выпуск 1. Факультет филологии и искусств Санкт-Петербургского государственного университета, Санкт-Петербург, 2010, 117 стр.

První číslo nové publikace s názvem *Славяне в неславянских странах (Slované v neslovanských zemích)* bylo vydáno na Fakultě filologie a umění Sankt-Petěrburgské státní univerzity v roce 2010. Tento sborník statí je věnován problematice slovansko-německé a slovansko-pobaltské komparatistiky – literárněvědní, lingvistické a kulturologické. Náměty jednotlivých příspěvků souvisejí se slovansko-britskými, slovansko-švédskými, slovansko-rakouskými, slovansko-lotyšskými a polsko-estonskými kulturními kontakty.

Tradice studia vzájemných slovansko-neslovanských literárněvědních, lingvistických a kulturologických styků ve 20. a na začátku 21. století je v mnohém spojena s tematikou *Mezinárodních sjezdů slavistů*, zejména pak *čtvrtého – Moskva 1958* (stanovení základních principů historicko-typologických srovnání, vysvětlujících podobnost geneticky odlišných literárních jevů), *pátého – Sofie 1963* (další rozvoj literární komparatistiky), *šestého – Praha 1968* (vedle různých literárněvědních témat se posuzovala i problematika interakce slovanských a evropských literatur), *sedmého – Varšava 1973* (kromě zkoumání vzájemných vztahů slovanských a neslovanských literatur v období romantismu 19. století byla v jednotlivých referátech stěžejní pozornost věnována problémům slovanských literatur a mezslovanských literárních kontaktů), *osmého – Záhřeb a Lublaň 1978* (v rámci lingvistické sekce se řešila otázka vzájemného působení slovanských a neslovanských

jazyků v historickém kontextu), *dvanáctého – Krakov 1998* (poprvé byl pod názvem emigrantologie pojmenován nový vědecký směr jako obor zkoumání kultury, literatury a jazyka emigrace v historické perspektivě až do současnosti) a *čtrnáctého – Ochrid 2008* (lingvistický blok zahrnoval problematiku okrajových dialektů slovanských jazyků, jejich vzájemné pronikání a kontakty s neslovanskými jazyky, slovanské prvky v neslovanských dialektech atd.; tematicky bohatá literárněvědná, kulturologická a folkloristická sekce nabídla otázky dialogu Východu a Západu ve slovanských literaturách, náhled na vzájemnou apercpci národních literatur; dále se pak objevila a řešila témata evropských integrační procesů, globalizace, hledání národní identity; jednalo se o literaturách národnostních menšin ve slovanských zemích, o migraci, emigraci, o proplétání kultur – slavica, balcanica, europeica, o komparatistice a žánrologii, o slovanských literaturách po roce 1989 v rámci dialogu s Evropou a světem – nové tendence, jevy a perspektivy; byly rovněž vysloveny názory na přínos a úlohu Slovanů ve světové literatuře apod.).

Kromě toho problematika pojmenovaná *Východ-Západ. Dialog kultur v současném světě* nejednou přitahovala pozornost filosofů, literátů, filologů i historiků a posuzovala se na řadě mezinárodních vědeckých symposií a odborných konferencích v Rusku (2008 – *Slovanská identita – nové faktory konsolidace*), v Česku (2009 – *Kultura a literatura mezi Východem a Západem; Slovanský areál a Evropa*), v Německu (2009 – *Současná polská migrační kultura v Německu, Irsku a Velké Británii*) a v dalších zemích.

V posuzovaném sborníku nacházíme materiály, jež se týkají slovansko-pobaltských a slovansko-německých vzájemných kulturních vztahů. Tyto referáty byly prezentovány na mezinárodních vědeckých konferencích, které pořádala Fakulta filologie a umění Sankt-Petěrburgské státní univerzity v letech 2008 a 2009. Konkrétně to byly *Slavistické přednášky věnované památce prof. P. A. Dmitrijeva a prof. G. I. Safronova – X. ročník* (sekce s názvem *Recepce slovanské literatury v neslovanském zahraničí*) a *XXXVIII. ročník Mezinárodní filologické konference* (sekce *Slované v neslovanských zemích*).

Recenzovaná publikace je rozčleněna na úvod a pět stěžejních kapitol, které obsahují příslušně tematicky zaměřené příspěvky:

- 1/ **Славяне в Австрии** – Бодрова, А. Г.: *Словенский писатель Иван Цанкар в Вене*.
- 2/ **Славяне в Великобритании** – Йелинек, И.: *«Песня о друге» Владимира Высоцкого и ее переводы на английский и чешский языки*; Котова, М. Ю.: *Феномен Марии Левицкой*; Котова, М. Ю.: *Восприятие чешской культуры в Англии (из опыта чтения спецкурса «Британско-чешские культурные связи» для чешско-английского отделения СПбГУ)*; Мустафина, Н. М.: *Восприятие творчества Богумила Грабала в Великобритании и США*; Егорова, К. Б.: *«Письма из Англии» Карла Чапека. Реценция в Великобритании*; Елфимова, К. Б.: *Английские вкрапления в чешском тексте и их перевод на русский и английский языки (на материале произведения Карла Чапека «Письма из Англии»)*; Елфимова, К. Б.: *Особенности речевой характеристики чеха в англоязычной среде (на материале романа Й. Шкворцекого «История инженера человеческих душ» и его английского перевода)*; Павленко, А. И.: *Концепт баини в чешской и английской традиции*; Семенова, М. А.: *Судьба чешского кино в Великобритании*.
- 3/ **Славяне в Латвии** – Кошкин, И. С.: *К вопросу о полонизмах в латышском языке*; Раина, О. В.: *Поляки в Латвии*; Стойкова, Т. А.: *К вопросу о лексико-грамматическом сопоставлении болгарского и латышского языков*.

4/ **Славяне в Швеции** – Варюхина-Франзен, Е. И.: *Преподавание славянских языков и славистические исследования в вузах Швеции.*

5/ **Славяне в Эстонии** – Синдецкая, Н. Б.: *Поляки в Первой Эстонской республике.*

Na závěrečných stránkách knihy je ke všem publikovaným článkům uvedeno resumé v anglickém jazyce. Najdeme zde i abecední seznam jednotlivých autorů a přehledný registr internetových zdrojů.

Svým způsobem ojedinelá publikace přináší nejen neotřelý pohled na problematiku slovansko-neslovanských literárněvědných, lingvistických a kulturologických vztahů ve výše zmíněném období, ale i nepřehlédnutelné nové podněty pro tuto specificky odbornou sféru.

A právě vzhledem k této námětové výlučnosti je prezentovaný sborník statí rozhodně určen užší skupině zájemců o uvedenou tematiku. Mnohostranné užití a nesporný přínos bude jistě mít především pro akademické pracovníky, vědecké odborníky, pedagogy a dále rovněž i pro studenty příslušných filologických specializací, kterým může rámcově napomoci při prvotní orientaci ve zkoumané problematice a poskytnout tak náhled na současný stav a úroveň bádání v této výzkumné oblasti.

Zdeňka Matyušová

